

“Μετανάστευση: Ένας καινούριος τρόπος ζωής;”
Περίληψη Ομιλίας στο Πανεπιστήμιο των Ορέων
25/2/2012

Έλενα Μανδαλενάκη
Δρ. Πολιτικών Επιστημών και Διεθνών Σχέσεων McGill University,
Καναδάς.

Η μετανάστευση δεν είναι ένα καινούριο ιστορικά φαινόμενο. Καθορίζεται βάσει των εκάστοτε αναγκών, συνθηκών, προϋποθέσεων και στόχων των χωρών προέλευσης και υποδοχής των μεταναστών.

Με το τέλος του Ψυχρού πολέμου, η διεθνής μετανάστευση επηρεάζει τις διεθνείς σχέσεις, λόγω του αυξημένου όγκου μετακίνησης πληθυσμών από την Ανατολή προς τη Δύση και από το Νότο προς το Βορρά. Το μεταναστευτικό κύμα που ξεκίνησε το 1989 με την πτώση του Ανατολικού μπλοκ, το οποίο προσδιορίζεται ως «νέα μετανάστευση», είναι διαφορετικό από εκείνο της μεταπολεμικής περιόδου (1945-60, 1955-73), της βιομηχανικής και οικονομικής ανάπτυξης στην Ευρώπη. Το σημερινό μεταναστευτικό κύμα δεν έχει ως αφετηρία τη νότια Ευρώπη ή τις Βόρειες μεσογειακές χώρες, αλλά μη-ευρωπαϊκές χώρες της Αφρικής, της Ασίας, της Λατινικής Αμερικής όπως και της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης. Οι χώρες της νότιας Ευρώπης έχουν μετατραπεί σε υποδοχείς μεταναστών εξαιτίας της γεωγραφικής τους θέσης, της ανάπτυξής τους, κυρίως όμως γιατί αποτελούν τα νότια σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επομένως, η μεταναστευτική εμπειρία κάθε χώρας εξαρτάται από την ιστορία της και την οικονομική της ανάπτυξη σε συνάρτηση με τη γεωγραφική της θέση. Η μετανάστευση δεν αποτελεί διέξοδο μόνο για εκείνους που επιζητούν καλύτερη τύχη, αλλά και για την οικονομία των κρατών προέλευσης και υποδοχής τους.

Η δημιουργία μιας μεταναστευτικής πολιτικής που εξυπηρετεί τα πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά συμφέροντα της χώρας είναι επιτακτική, γιατί διασφαλίζει τα σύνορα της χώρας, στοχεύει στην ανάπτυξη τομέων της οικονομίας και αποτρέπει τη διάσπαση του κοινωνικού ιστού της χώρας υποδοχής. Η σωστή ένταξη και ενσωμάτωση των μεταναστών στη χώρα φιλοξενίας είναι σημαντική για τη αποφυγή της περιθωριοποίησης και αποξένωσής τους.

Οι αρχές πολιτογράφησης των μεταναστών προσδιορίζεται από την ταυτότητα του κράτους κατά την ίδρυσή του. Όταν το κράτος χτίζεται πάνω σε ένα ομοιογενές έθνος, τότε μιλάμε για έθνος-κράτος. Έθνη-κράτη είναι η Ελλάδα, η Γερμανία, η Ιταλία και η Ισπανία. Στα κράτη αυτά, η ιθαγένεια υποδηλώνει την καταγωγή και την εθνική συνείδηση του ατόμου, η οποία και μεταβιβάζεται αυτόματα από γενιά σε γενιά (*jus sanguinis* ή αρχή του αίματος). Στα έθνη-κράτη η ιθαγένεια και η υπηκοότητα είναι έννοιες ταυτόσημες, γι' αυτό και χρησιμοποιούνται εναλλακτικά οι όροι αυτοί. Αντίθετα, σε χώρες όπως η Γαλλία και η Μεγάλη Βρετανία, η εθνικότητα δεν προσδιορίζει την ταυτότητα του κράτους. Οι χώρες αυτές εφαρμόζουν την αρχή *jus soli* ή αρχή του εδάφους, σύμφωνα με την οποία ένα άτομο αποκτά αυτόματα την υπηκοότητα του κράτους εφόσον γεννηθεί στο έδαφός του.

Η διαχείριση του πολιτισμικού πλουραλισμού δεν είναι εύκολη υπόθεση, καθότι εμπεριέχει τον κίνδυνο της γκετοποίησης που οδηγεί στον

απομονωτισμό και εν συνεχεία στο ρατσισμό και την ξενοφοβία. Επομένως χρειάζεται η θέσπιση κανόνων προστασίας τόσο των μεταναστών όσο και των πολιτών.